

«سیا و چەمانە ھیما و فەرھەنگو ھەورامانی»

بئەشك فەرھەنگو ھەورامانی بە گەردوو لەق و پۆییشۆ (ئەدەبیات، ھونەر، دین و ئاین، مێعماری، دەسكار، جل و بەرگ و ...) درەختیوہ پێخەداری ھێقم، پێنەئوئی قوئی بئەكركاوكرک و ھەرپاسە بەرویری سەر بە مۆری پەر پەمز و رازا. بەلام داخەى گرانەم ...!! ھەورامی و ھەورامانی یاوو غەفلەتوو پۆزگاری برئ بەردەن و بئە ھەپ و گۆ قەراخو ئی پاناوہ گەورەینە کەوتەن گیانالای و ئەگەر نێوہ وێشەرە، تەژنە ...!! ئەمان تەژنە ...!! بە لچئ و شکیوہ، گیان مسپارۆ!!

پێسە وەرقول و وەرواتەو باسەکەى سەرەنج و ویاړی فرە کوئی وزمئ سەروو ئا فاکتە فەرھەنگیا کە سەرۆ ئەنارەشا سەر دریا.

(١) ئەدەبیات: بئە ھیچ قسە و باسیوہ ئەدەبیاتوو ھەورامانی گەورە باخێوہ پەنگا و پەنگ و پەر سەمەرا کە بە ھەزاران گوئی بۆ وەشئ و وەش پەنگئ، پەنگینا و رازیانو. ئەگەر ئەدەبى ھەورامى جە ئەدەبى کوردی تەریک کەرى، بئەشك ئەدەبى کوردی تا عەسروو نالی وێچنیوہ بئە بنە یا ھیلەکیوہ بئە تەلەنە و ھیچش پەى واتەى نیا!

(٢) ھونەر: ئەگەر بە وئ ھۆرکیشتەى و وئ بە زل زانای نەبۆ، خەلکوو ھەورامانی بە درێژایی تاریخی بە «ھونەر» ژیان و گەردوو ژیاویش چەنى ھونەرى و زەریفى و جوانخاسى ئامیتە بیەن. تەلان و بەندەنى ئاوہدانئ، باخ و باخاتى سەوز و بەھەشت ئاساو دلئ تەوہنە پەقاش، دەسكار و دەسینەى کەم وینەش و ... گەردۆش بارەوا و سەمەروو دەس و پەنجەى نەخشینوو ھەورامى و ھەورامانی.

(٣) دین و ئاین: ھەورامان جە دێر زەمانوہ تا ئیسە ماوا و مەسکەنوو خوذا ئەشناسا و خوذا ئەشناسى بیینە و بنچینە و بنەرەتوو ئاینە کۆنەکا، پێسە: میتراى، زەردەشتى، یارەسانى و ... ھۆرگیلۆوہ پەى ھەورامانى. بە واتیوہتەر ھەورامان بییشکئ دین و ئاینى بیینە. سەلسەو پێشالیارا، نەوہڈ و نۆ پیروو ھەورامانى، حەفتا و حەوت پیروو شاھۆى، ویرچەمەو سەلتان ئیساقى جە شێخانە نمونئ فرە ئاشکرئ و دیارینئ پەى ئى واتەى.

(٤) مێعماری: مێعماری ھەورامانى ئەگەر دنیانە بئە وینە نەبۆ، بئەشك کەم وینە و دیارا. وشکە کەلەك، بە کار ئارڈەى دیمەکن، کۆلانئ بئە وەرپەسئ، شێوہى پلەکانى، پەنگەو بەرە و پەنجەرەى - سەوز و کەوہ - کە ھیماو فەریحئ و وێپایی و کۆلنەڈەرى و ئاوات و ئارەزووینە، خالئ وەرچەمئ و دیارئ و ھەرپاسە تاییەتیئ گەورینئ پەى مێعماری ھەورامانى. وەختئ ھەورامانەنە یانەى چوار نەۆم پێسە قالبە سابوونى ساف و بئەعەیب ملۆ سەرەکووى، یانئ تاریخ، فەلسەفە، ژیری و ئاوہز ئینا پالشەنە.

(٥) دەسكار و دەسینە: گێرە دیارترین تاییەتمەندی خەلکوو ھەورامانى سەلئقە و سامانى وەش، دەس و پەنجەى نەخشین و ھەرپاسە خەلقنای بئە وینە بۆ. ھەر ئى تاییەتمەندیە بیەن سەبەب ھەورامى پەى ھیچئ نەنالۆ و پەى ھیچئ نەمەنۆرە و بە عالیترین شێوہ ئەوہجەکاو ژیاویش پەرۆ کەرۆ. وێما واتەنى: «گونئ بەرانیینە پەنیرە وەشە کەرۆ!» ئیسەھیچ ھەر یاگیوہ کوردەوارینە عەنتیکەخانێوہ نرێوہ، بئەشك بە سەڈھا دەسكارئ ھەورامانى پەنگین بۆ و رازیوہ.

٦) جل و بەرگ: ھەورامی زوان بە پاو جۆغرافیايش، دەرەتانیس و ھەرپاسە مەرام و باوریش تاوانش زەریفترین و پێکتەرین جل و بەرگ پەي ویش وەش کەرۆ. چخۆرپانک، کلّاش، فەرەنجی، شال، گۆرەوی، کلیتە و ... جل و بەرگی ھەورامیش جە باقی نەتەوہکا جیا کەردەنۆ و پێسە شناسنامیوہ پەي ھەورامانی دیارا.

جا چینگەنە پەي ئانەي وەرە وەرە بلمی دلّی کرۆکوو باسەکەي، دەلاقە و تەشابیە جە گەرە خەرمانوو ھۆنەرۆو ھەورامانی لاترەک کەرمی و بووہ منیەمی بووہ شا ولەو سیاوچەمانەيۆ و بە ساتی ھامدەمی، میمانی ئاوەزی بەرزیتا بیمی.

سەرۆو دەسەواژی سیاوچەمانەي فرە و فراوان باس کریان و ھەلای چپۆی یەکانگیر کە گرۆ کەس سەرش کۆک بۆ، دەسگیر نەبیەن. سیاوچەمانە تا ئیسە بە یەرئ نامی، نامدیار کریان: «سیاوچەمانە»، «سیاوچەمەریانە»، «سیاوچامە». ئیسە گرۆو خەلکوو ھەورامانی سەرۆو نامی «سیاوچەمانە»ی کۆکا و پی شیوہ نامیش مڈۆ. من فرە سەرۆو «سیاوچەمانە»ی و «سیاوچامە»ی مەلوو، بەلام یەک سەرەنجی و رۆ و زوو سەرۆو «سیاوچەمەریانە»ی. «چەمەریە» بەزمی تراژدیك و خەمگین بیەن و پەي مەرگۆو ئازیزا و چیان. چپۆی کە یاگی سەرەنج و باسیا ئانەن مشۆم بزنامی «سیاوچەمەر»ی یا «سیاوچەمەریانە» چیشا و رێخەو واتەکی چکۆوہ نامان؟

من جە کاندروو سینەو خەلکینە، ئینەم دەس کەوتەن: ماچا چا وەختەنە کە سپاوەرەبی ھووتەرەو ھەورامانی مڈۆ – بەشوو لەوێ – ھەورامیەکی مەل مەذا بە سپاوەرەبی و سەخت وەرەنگاریش باوہ و ئی وەرەنگاریە سألھای سأل توول کیشۆ. جا وەختی عەرەبەکی زیمە و دەسەلاتو ویشا سەلەمنا ملوو خەلکیرە، پەي ئانەي خیالشا جە گرۆ چپۆی ئاسوودە بۆ و ھیچ قۆرت و وەرەسێ نەمەنۆ سەرۆو ریشاوہ، ئەوہل پڕۆسەو «تەعریب»ی جە ھەورامانەنە وزا رپا. چی پڕۆسەنە یەرەسەڈ و پەنجا یانی ساحب مەنسەبی و وەشنامی و خانەدانئ ھەورامانی کە دلّی خەلکینە قسیشا رواجش بۆ، دەس نیشان کەرا و دەشتەو زەرەھالینە – بەینوو خورمائی و بیاری – گلیریشا کەراوہ پەي دوور وستەيۆ. جا خەلکوو ھەورامانی بۆنەو ئی ھەرمانە قیزەونپوہ مانی گیترا و سیاوپۆش کەرا. وەختی ئا یەرەسەڈ و پەنجا یانەيە جمنارە روو بە شەبەکستان – شەبەک جە قامووسی عەرەبینە یانی ئەسیر و دەس بە سەر کریا – خەلکی سیاوپۆش، چەمەریەو دیدار ئاخەرەتی وانۆ شۆنیشارە و ھەرپاسەبیچ بۆ و پەي ھەمیشەي دیدار ئاخەرەتیشا با. جا ماچۆ چا پڕۆو لای ئا بەزمە نامیش نریا سیاوچەمەریانە.

من چینگەنە سەرۆو پاسی و درۆسی ئی دەسەوازیە مەلوو، بەلام دلّی گرۆو دەسەواژەکانە واژپوہ ھامبەشە ھەنە و ئاڈیچ واژی «سیاو»ینە. پاسا سیاو فرەو یاگاوە بە ماناوە دەسەلات و ھیز و قودرەتی می، بەلام چینگەنە باری مەعناییش چەنی خەمی و پەژاری، دووری و نەرەبریای، تراژدی و خەساری، شیوہنی و گەرەوی و ... شەریکە خەم و نامیتەن و ئینە دەلالەتا پەي ئانەي گیتەر دەسەواژی «سیاوچەمەریانە»ی نزیکتەرە بۆ بە باسەکەیماوہ.

بەلام جیا جە باری مەعنایی ئی دەسەوازیە بە پەیلواو ویم: «سیاوچەمانە دەنگی ئاسمانی و ئەھوورابین کە خودای کیاستەن پەي زاخاو دای دلّو دۆل تۆگارو وراو ئەشق و وەشەویسی.»

پاسا تا ئیسە باسی تئۆریک، عیلمی و ئارۆیانە سەرۆو سیاوچەمانەي نەکریان و ھەلای فرەو راز و پەمزیش سەر بە مۆر و نادیارا، بەلام قەذیمی واتەنی: «گەلیم نەذیبینی و گەلەرپیم دیبینی!!» ئیمە تاومی بە و رۆ سەرەنج دای، بە شیکاری و وەلامە کەردەي، سەرە جە

نهيڻيه ڪاش بهر باري. ته گهر به هيٺل ڪهو ٿاوهزي سياوچه مانهي ويڇمي، چنڊ خالي تاييه تي و چنڊ فاکتوري يا گه سهره نجيما دس گنا و تاوا سوچه تاريخه ڪاو تاريخي ناديارو ٿي به شه هونه ريهيما پهي ٿاڪرا ڪرا. ٿا فاکت و عونوري ڪه تاوا دهره تان و يا گي مانوريما پهي شي ڪرڙهي باسه ڪهي فرته تر ڪرا، پي شيوه دسه به نديشا ڪرمي:

(۱) لهيل، قيبله، خودا. (گجار ٿايشي و مينا.)

(۲) عه شق و وه شهويسي.

(۳) قه مچ و پيچ، به رزي و نرمي.

(۴) سه ختي.

(۵) بهيت و مه زمون.

(۱) لهيل، قيبله، خودا (گجار ٿايشي، مينا): جه دسه به ندي گزرايئي هوراميپنه، هدر به زمي به ڪنا لهيل، گيان لهيل، ٿاخ لهيل، داخ لهيل، هڙ گيان لهيل، قيبله وه، قيبله رڻ، قيبله داڏ، خودا له وه و خودا له داڏ (ٿايشي وه، مينا گيان) پاراو و ٿاميته نه بڻ، سياوچه مانه نيا و مه لڙ دلي قالمبو سياوچه مانهي. هدر به زميچ پي دسه واڙا ڪه سرڙ ٿيشاره ما پنه ڪرڙي رازيووه، ملڙ دلي يانهو سياوچه مانهي.

ماناو قيبله و خوداي دياره نه و ٿه وه جهش به شيڪاري و سهرنج داي نيا. تاوي واچي هروي به ماناو مه جوبوي و وه شهويسي (مرادي مهيا. به شي ناديارو ٿي خالي (لهيل) ڪا و ته گهر باريش پيروه ٿه وه فاکته ڪهي - خودا و قيبله - نزيڪي بيمپوه به ماناڪيش. (لهيل) جه ٿه دهي هوراميپنه ٿيلا هه يا خوداو ٿه شقي و وه شهويسي و هامشاني و ٿيڻ به ٿيڻ بيدي ٿا يره واڙيه، ٿي راسيما پهي ٿاڪرا ڪرڙ. گيره ٿه فسانه و (لهيلي و مهڙنون) پيچ ٿيشاره و دلالت بڻ پهي ٿي واتيه. چيگه نه دوروي و هيڻجر ڪه جه به شي دماينه نه فرته تر باسش سر ڪريو، ڪرڙ ڪاري ڪه ٿه راگيل و سه وڏا سر پهيان پهي و بي شو، پنا به رڙ به (لهيل) ڪي و دس به دامانش بڻ تا به لڪو به وه سل بياوڙ.

(۲) عه شق و وه شهويسي: بي شڪ گه وره ترين و به هيتره ترين فاکت جه سياوچه مانه نه مه زمونو ٿه شقي و وه شهويسين - چ هه قيتي،

چ مه جازي.

تا مه جاز نه بڻو، هه قيتي نه بڻو

بي مه جاز تا قيتي، هه قيتي نه بڻو

ٿه ٿاشق نه بان يه ڪسر مه لا و شيخ

فتوا بڻ سه يدي سر ببران به تيخ

ٿه شق و وه شهويسي، سوز و تاو و گر ملڙ به سياوچه مانهي. به لام ڪام ٿه شق ...؟ ڪام وه شهويسي ...؟

ٿه شقي بي وه سل و وه سالو تير و گر و رڙ دلي ته نورو دلي و دهروني مارووه جوش. جه ٿه شقه نه دوي ديمه نئ هه نئ:

۱) «هیجر، دووری، ئەرپەری یا بە مراد نەیاوای» ۲) «وہسل یا بە مراد یاوای».

جە ئەشقەنە «هیجر» ورەچەمتەر، تراژدیکتەر و ھەرپاسە ئەسەنگتەر جە «وہسل» یا «هیجر» گەر و زۆ قازانەو دەروونی و ھۆش و فام جە ھۆشدارى مسانۆ و مەژنۆن ئاسا ھەردە گیل و ئاوارەو کۆو لەیلش کەرۆ! فرەو ئەشقا بیئنی جە «لەیل و مەژنۆنی»، «شیرین و فرادی»، «مەم و زینی»، «ویس و پامینی» و ... بە ھیزتەری و گەردارتەری بیئنی، بەلام بە وەسل، پێسە ئاوی کەری ملو ئایریرە، کوشیەنیو و کەس ھەوالشا مەزانۆ. بەلام ھەر ئی نامرادی و ھیجرە بیەن سەبەب ئەشق نەمرۆ و «لەیل و مەژنۆن»، «شیرین و فراد»، «مەم و زین»، «ویس و پامین» و ... جاویدانی و ھەتا ھەتایی باوہ.

۳) قەمچ و پێچ و بەرزی و نزمی: سیاوچەمانە چەنی جۆغرافیاو ھەورامانی، چەنی رۆحی ھەورامی کە بە بووہو چنووری و سوورەھەرالی و بەرزەلنگی و بۆزانە و ھەرۆوی پەوہرە بیەن، ھامنەوایی، ھامخانە و ھارمونیوہ سەمەرەش ھەن. ئی ھارمونیوہ پەما ئاشکرا کەرۆ کە ئی مێلۆدیە تاییەتا بە ھەورامانی. قەمچ و پێچێوہ کە سیاوچەمانە واچ و زۆش دلئ سیاوچەمانە، جە یەك ساتەنە رۆحی ھەورامی ھایا و ھۆشیار کەرۆو و بەرۆش پە قەمچ و پێچوو راپو ھەوارا و دیاروو لەیلەو ئەشقیشۆ منیۆشەرە. ھەورامان تەختی و کەمالایی و پوہوہیبی و ھیسایی بەرۆ ھانەجمە و گناوہ و ھەواروو دۆلی و پەرەوا و بەندەن، سەرۆو پیری بەرۆ کاوہ و تەك سەر، بلبەری بەرۆ شیرە دەرە و کۆسالان، سلینی بەرۆ دەرەیان و ھەشەدۆلە، ژیاوری بەرۆ ھانەو لاری و سەرنەھال و خوئسملئ، کەلجینی و نوئینی بەرۆ گۆلی و کراویەدۆلە، دەلی و روارى بەرۆ ھیشوور و ژونی، دەگاگایی بەرۆ بووک و مارانی، پالنگانی بەرۆ ھانی و گۆزیبان، دیوزناوی و دلەمەرزى بەرۆ ھەوارە بەرزە، پایگەلانی بەرۆ کورپی مریەم، نیەری بەرۆ مێرگەوار، بیسارانی بەرۆ شانشین، ھەجیجی بەرۆ گاھۆلە، پاویی بەرۆ پیاز دۆلە و ھانەساو، نوئشی و زاوہری بەرۆ دالانی، ھانەگەرملەیی و کەیمنەیی بەرۆ خوہر و ھەیات و نوچەپ و ... جە ھەمان ساتیچەنە بەرۆش بەرزە دیاریوہ دیاروو بنجی چنووری دیزیوہ یا دلئ گەمەو کەما و لۆینە منیۆشەرە و ھەمدیسان جە یەك لاڤەنە مارۆشۆ پاینوو دۆلیوہ یا قەراروہ لەوینە کەرۆش مێمانوو دلداری خیالیئش کە ھیشتای تەمەش نەبەپێنە و ئینا گەرمیانەنە و بارگەش روو بە کويسان نەپیتەنۆ!!

واچە بە قیبلەم نەبرۆما تەما

چنوو عەوڈالان، زەرەو کەما

۴) سەختی: سیاوچەمانە سەخت و سەختەتا، درۆس پێسە کەشە سەختەکاو ھەورامانی، درۆس پێسە وەزەن و ماہوہزەنە کاش، رێك پێسە تیرەشان و کەلەلان و دالەمیز و ھیلیان دالەکاش، کوت و لت عەینوو جۆغرافیاو ھەورامانی. ھەر ئی سەختیە بیەن سەبەب گەرد بین و گلوئی چەنەبەرۆو سیاوچەمانە نئ و تەنیا چەنەبەرە ییگەرڈ چەنەبەرش بئ. چەنەبەرۆو شش دانگی ئەھوورایی و ئاسمانی پێسە چەنەبەرە کەو مامۆسا ئۆسمانی. ئی سەختیە بیەن سەبەب رۆحی ھەورامی دلئ سیاوچەمانە یچەنە بە «گەل» و ئیش برمانۆ و ئانەنە سیاوچەمانە فرەتەر دوەقۆلی و چیۆ و سیاوچەمانە واچئ بە نۆبە یۆترینی سەیناوە.

۵) بەیت و مەزمون: تەشک، فورم، ریتیم یا ساختاروو سیاوچەمانە جۆرین کە سیاوچەمانە واچئ - بئ ئانە ی ھاگاش جە وئش بۆ یا دەسو وئشەنە بۆ - و زۆ دلئ قالبئ مەحتوایی و مەزمونی دیاری کە پەیش نیا چانە یە لا بڈۆ. تەشک یا ساختاروو سیاوچەمانە جە باری

مەعنەئىيۈە جۆرىن كە سىياوچەمانە واچى مەجبۇر كەرۆ جۆرىۋە بەيت و كەلىمەكا ھۆرچنۆ كە نا دېمەنە تراژدىكاو ئەشقىيە - ھىجىر،
دوورى، ئەرەپىيە - گىرۆنە ۋەر. ئەگەر سىياوچەمانە واچ ناشى بۆ و جە ھۆرچنەي بەيت و كەلىمەكانە سەھۋى كەرۆ، خىرا پەنەش مزانى
و سىياوچەمانەكە ئىژانە و ئەۋەجوو وئىش جە دەس مەۆ.

پەي نمونەي كاك ئۆسمان كە گەرە شاسوارو مەيداننو سىياوچەمانەين، بى ئانەي واناي ئاكادىمىش بىدبۆ، بى ئانەي ئاكادىمى كەسنى
مىلۆدېش پەي نىابۆرە، بى ئانەي مومارىسەي ۋەلىنش سەرۋو ھۆرچنەي بەيتەكاۋە بىدبۆ، تەشكوو سىياوچەمانەي بەرۆش دلى خەزىنەو
ۋىرىش و دلى ھەزاران ھەزار بەيتىنە - كە ئى زەين پۆشنىشە وئىش ياگى سەرەنجىنە - نا بەيت و كەلىما ھۆرچنۆ و ماچۆ كە چەنى
سىياوچەمانەي سازىنى ۋ ھارموني لازمىشا ھەن. ئىنە وئىش خالىۋە بە ھىزە و ئەكتىۋەنە پەي سىياوچەمانەي.

پەي ئانەي ۋەشتەر جە باسەكەي يامىنە، چىگەنە زۆم كەرمى سەرۋو بەزمى سىياوچەمانەو كاك ئۆسمانى بە نامى «شادىم شىۋيا» و
بەيتەكاش تا و تۆ كەرمى:

بە نامى نامەيت، چەمەرىم بەرز بى شادىم شىۋيا، شىنم سەد تەرز بى

چى بەيتىنە ديارا ئەراگىل جە تاۋەو دوورى ۋەشەۋىسى يا ۋەشەۋىسىشەنە زامەدە و دلى ئوگارا و بە نامى نامەيش، ديسان زامىش
كولىاۋە و كۆگاۋ شادىش شىۋىۋ و بە سەد جۆرى بانگ و شىۋەنش بەرز بۆۋە.

تاكەي چوون مەژنون وئىلى ھەردان بوو؟ تاكەي زامەدەي دەسى ياران بوو

چى بەيتىنە ئەراگىل ھاۋار و نالەش، سەرگەردانى و سەر ۋەنە شىۋىياش، زامەدەي و دلى ئوگارش، ھەرىاسە ئاۋارىيە و دەر بە
دەرىش جە بىۋەفابى و بىۋەينەتى دۆسى بىۋەينەتيا.

ئىنە چىند سالەن من تاشق بە تۆم جەرەتم نەبى، لىت كەرۋو مالووم

پاسا چىگەنە ئەراگىل خەيلى ۋەختىن جە تاۋە ئەشقىنە سۆتەن و پروۋەشا، بەلام ئەدەب و ئەزاكەت و پارىز جە ئەراگىلئىنە كە يۆ جە
شەرتەكاۋ دەۋامو ئەشقىن، ناستەنش پەردەو شەرم و ھەيى دېرۆ و ئىنە بىيەن سەبەب كە ئەشق و سۆز و ۋەشەۋىسى يەكەلانە دەۋامش بۆ.

ھەر لا گولئى ھەن، پەرچىنش خارەن راي بولبول نىەن، گول ئىنتىزارەن

چىگەنە ئەراگىل پەي ياۋاي بە ۋەشەۋىسىش، توۋشوو گىر و گىرقتى و قۆرت و ۋەرىسەيا و دايم چەمەپاۋ فرسەتتەن تا بە دىدارو
دلبەرىش شاد بۆۋە، بەلام ئى ھەلى دەس مەدۆ و ئادىچ ناچار مشۆم ھەر ناخ و نالەش بۆ.

ئەر بولبول نەبۆش داخى لە دلدا مەۋانۆ سەحەر، لە باخى گولدا

چىگەنە ئەراگىل دانش بىنەو گىانىش و دەسوو تا قۆرت و ۋەرىسەيا و ۋەرىبىناۋە كە نمازا بە دىدارو دلبەرىش شاد بۆۋە، ۋەپەسا و ھاۋار
و داۆ و ناخ و نالەشا.

ئەگەر ورد سەرەنجوو بەیتەکا دەیمی، گەرد باسوو دووری و هیجری، بئ وەفایی و بئ بەینەتی، سەرگەردانی و پەشیوی، نامرازی و بئ قەراری، چەمەپایی و ئینتیزاری کەرا و ئینە ھەر ئا تایبەتییینی کە وەلتەر باسما سەر کەردئی و با بە سەبەبوو دەواموو ئەشقی.

جە وەرواتەو باسە کەینە سەر و پێخەذاری و ریشە مەندی فەرھەنگوو ھەورامانی باسما کەرد. چینگەنە ھەز کەر و بزانی دوو بەیتوو ناخروو سیاوچەمانە کە ی ئیمە پە ی کۆی پانمونی کەرا.

پازوو گوئی و بولبولی پازنۆنە بە درێژی تاریخی کە جە ئەدەبیاتی ھەورامینە پی جۆرە باسش سەر کریان:

«ولی» (گۆل) و «بولبول» ھەر وئ بە ھەشتەنە با و ھیلیانیشا سەر و ھانیوہ بۆ. «ولی» پەریہ بۆ و «بولبول» بیج فریشتە. ولە کئی چەنی ھانە کە ی پەیمانی بینۆ شوو نە کەرۆ بە کەسی. ئاڤە خەیلێ چاوەلتەر دلش شیبە بئ بولبولی، بە لآم ھەز نە کەرئ بئ بەینەتە بۆ و پەیمانە کیش مارۆ. ئاڤە بە بولبولی واتش: «کناچپوہ ئینا لە مەمەنە و نامیم نینە «بوو». شەرته بۆ پیندا بیہ دەوش بە تۆ، بە لآم مەبۆ لا کەسیوہ ئی پازئی درکنی.» ئاڤیچ ئی پەیمانیتشە دەسینە کەردە ئی پازئی لا کەسیوہ نە درکنۆ و دلوو ویشەنە نگاش دارۆ.

«ولی» سەر ویرە گا لوا پە ی سەر و ھانە ی و پەنەش وات: «من چەنی بولبولی چیمنە پەیمانیم بەستینە.» ھانە کە بیج واتش: «فرە خاسا، بولبول فریشتیوہ جوانخاس و وەش پەنە کەوتەن.» ولە کئی گیلآوہ، لوا سەر و بانێ و چەمیش نیہ پیوہرە و کیشیا تا کناچە کیش بۆ. بولبول لوا سەر و سەرەیش و وەشیینە دەسش کەرد گۆرانی واتە ی و ھاوار و نالە. ولە کئی جار جار چەمی کەرپوہ و چپروو لچانە و اچن بیدەنگ بە با کەس پەنە ما نە زانۆ، بە لآم ئاڤ گۆشش شل نە بئ و تا ئی شیرگیرتەر بئ و نالەش نالە ی نە چنئ. بولبول تا دەمی بە یان - تا وەختە کناچە کئی پیندا بۆ. - جریکەش جریکە ی مە چنئ. مە گیرە «وا» گۆشش ئینا ھاوار و داڤوو بولبولئ. تۆ مە و اچە و ایچ ماوین دلش شیبەن «بوو» ئی. «وا» ئەسەم و نەرم مئ. مە گیرە بولبول جە تاوہ و انانینە، مانیۆ و وەرم بەرۆش لارە. چی لاڤەنە «وا» خیرا کەرۆ بوویرە و مەرفانۆش. بولبول وەختی ھاییش بۆوہ و سەرەنج مڈۆ، مڈیۆ «بوو» ئی نازارەش نە مە نینە. پەرسۆ ولە کئی. ئاڤیچە ماچۆ مە گەر نە واتم بیدەنگ بە با کەس پەنە ما نە زانۆ. «وا» بیج پیسە تۆ دلش شیبە بئ «بوو» ئی و ئاما و کەردەش پۆرە و ئەرفاناش!

ولی و بولبول سەر نەوہ ی پەیمانی بە ساوہ، بە لآم بولبول ھەر جە وانای دەس مە کیشۆ تا ناخرش بە ھەشتەنە بەرشا کەردئ. ئیسە بیج بولبول پە ی «بوو» ئی نازاریش و ھیلانا و ھەر ئاخ و نالەشا و نە یوانش پەنە!!

دماواتە: ئەرکی بنەرەتی ھونەر مەندی جیا چانە ی ھەز و ئاوەذانی وزۆ دل و دەروونوو گۆشدارا و لایەنگیراش، ئانەن ئی پیوہن و بۆتا بیژوہ و شوئی ھۆر کەرۆ تا سەمەر و دەسکەوتە کەش دلنشین و لەزتیتر بۆ.

سەر بەرزی پە ی ھەورامانی

سویحان ئەمینێ ۲۰ / ۱۰ / ۱۳۹۵ کۆچی رۆجیاری / مەریوان